

Harby ýyllaryň poemalarynda rus temasy, rus gahrymançylygy

Category:

Edebiýaty

öwreniş, Goşgular, Hekaýalar, Kitapcy, Poemalar, Sözler

написано kitapcy | 22 январа, 2025

Harby ýyllaryň poemalarynda rus temasy, rus gahrymançylygy

HARBY ÝYLLARYŇ POEMALARYNDA RUS TEMASY, RUS GAHRYMANÇYLYGY

Beýik rus halky Beýik Watançylyk urşunyň gazaply meýdanynda hem hemme wagtdakysy ýaly, her bir işde öňbaşçy bolşy ýaly, SSSR-iň ähli halklaryna öňbaşçy bolup, uly doganyň wezipesini ýerine ýetirdi. Rus halky durnuklylygyň, sabyrlylygyň, watançylygyň taýsyz nusgalaryny görkezdi. Onuň ýeňilmez erkli gaýduwsyz gahrymançylyklary hemmelere görelde boldy. Rus halky hakda söz açyp, belli ukrain şahyry Mikola Bažan şeýle ýazýar: «Beýik rus halky sowet halklarynyň ählisine baş bolup barýar. Özleriniň azat bolmaklaryna, bagtly sosialistik durmuş gurmaklaryna uly doganlary rus halkynyň nähili bahasyna ýetip bolmajak goşant goşandygyny doganlyk halklar gowy bilýärler. Ol Sowet Soýuzynyň sostawyna girýän halklaryn arasynda iň öňde baryjy ýer eýeleýär... Rus işçiler synpy özüniň dünýäde iň rewolýusion işçiler synpydygyny doly görkezdi. Rus halky adamzadyň iň beýik genisi – Lenini dünýä berdi».

(«В братском единстве». Сб. статей, М. 1954, стр. 15).

Bu ýöne ýere berlen baha bolman, beýik rus halkynyb tutanýerlikli ulu zähmetine, Watan ugrundaky pidalaryna, döz gelen horluk-azaplaryna berlen mynasyp bahady. Beýik halkyň,

uly doganyň parasatly, hoşniýetli her bir işine göz aýlanyňda, türkmen şahyry Rehmet Seýidowyň «Gahryman rus halkyna» goşgusyndaky:

*Aýdyň akyl, durnukly hoş häsiýet,
Sabyr-kararyňa dünýa haýrandyr.
Pidadan gaýtmadyň tutup hoş niýet,
Şan-şöhratyň giň jahana ýaýrandyr.*

diýen setirleri bada-bat ýadyňa düşýär. Şeýle uly abraýa, mähir-söýgä eýe bolan gahryman halkyň edermenligi çeper edebiýatyň hem mynasyp predmeti boldy. Onuň Beýik Watançylyk urşunyň gazaply meýdanynda bitiren işleri biziň şu günlerimize çenli gyzgyn beýanyny tapyp gelýär. Rus halkynyň gahrymançylykly obrazy ähli sowet edebiýatynda bolşy ýaly, türkmen edebiýatynda hem hut şol ýalyňly günlerde-de öz beýanyny tapypdy. Bu tema bagyşlanyp, ownukly-irili söweşjeň mazmunly goşgulardan başga-da birnäçe poemalar döredildi. B.Kerbabaýewiň «Aýlar», R.Alyýewiň «Kapitan Gastello», Gazak Gylyjowyň «Barlagda», A.Atajanowyň «Wepaly gyz», B.Seýtäkowyň «Joralar», R.Seýidowyň «Goç ýigit söweşde belli», N.Pommanyň «Kasam», Ş.Kekilowyň «Dýadýa Iwan», Ý.Nasyrlynyň «Leýtenantyň ogly», A.Nyýazowyň «Partizanlar' («Maksat»), «Gaýduwsyz batyrlar» ýaly poemalary bize rus halkynyn gahrymançylygyny gürrüň berýär.

Umuman, uruş ýyllarynyň türkmen poeziýasynda, hususan-da poemalarynda rus halkynyň gahrymançylykly obrazyny döretmäge, ol halk bilen bozulmaz dostlugy suratlandyrmaga köp üns berildi. Bu bolsa çeper edebiýatda dostluk temasynyň işlenişine aýdyň mysal bolup durýar. Şu mesele hakda söz açyp, belli edebiýatçy K.Zelinskiý çeper edebiýatda halklar dostlugynyň beýan edilişiniň dürli ugurlarynyň bardygyny delillendirip, şonuň wajyp ugurlarynyň biri hem «SSSR halklarynyň ýazyjylarynyň eserlerinde rus adamlarynyň, rus halkynyň obrazynyň döredilmegidir». («В братском единстве», стр 104) diýip belleýär.

Beýik rus halky bilen dostluk ähli sowet halkynyň doganlyk-dostlugynyň esasydyr. Durmuşdaky şu hakykat grm gyzgynlygy

bilen edebiýatda-da beýan edildi.

Beýik Watançylyk urşunyň frontlarynda gahryman rus halkynyň ýaşulylyk, ýolbaşçylyk roluny oýnaýşy ýaly, onuň gaýduwsyz ogul-gyzlary watançylygyň hem edermenligiň ýokary nusgalaryny görkezdiler. Rus ýigitleriniň hem gyzlarynyň uruş meýdanyndaky gahrymançylykly işleri özgeler üçin uly görelde mekdebi boldy. Olaryň uruş meýdanyndaky adamkärçilikli hereketleri, beýleki halklaryň ogullary bilen mähirli gatnaşyklary, doganlyk goldawy, ruhubelentligi – bularyň hemmesi rus halkynyň uly söýgä, hemmeler tarapyndan hormatlanmagyna kanuny eýe boldy.

Urus ýyllarynyň türkmen poeziýasynda rus halkynyň beýik mertebesini wasp etmeklige aýratyn uly üns berildi. Bu, aýratynam, poemalarda şeýle boldy. Ol poemalaryň köpüsünde gönüden-göni rus gahrymançylygy teswirlendi. Ýokarda agzalan «Kapitan Gastello», «Wepaly gyz» poemalarynda Nikolaý Gastellonyň, Zoýa Kosmodemýanskaýanyň edermenligi hakda söhbet açylsa, beýlekilerinde döwrüň gündelik ýüze çykaran gahrymançylyklary umumylaşdyrylyp, rus adamlarynyň realistik obrazy döredilýär.

Ruhy Alyýewiň kapitan Gastellonyň taýsyz watançylygyny suratlandyrýan poemasy hem söweş gahrymanynyň edermenliginiň ýurdumyzda aýan bolan wagtlary döredilipdir. Şol döwrüň köp eserine mahsus bolşy ýaly, bu poema hem gazet materiallary esasynda döräpdir. Onuň şol işi hem ownuk goşgulardan başlap, iri eserlere çenli material boldy. R.Alyýewiň poemasynd Gastellonyň umumy edermenligi wagyz edilýär. Eseriň başynda şahyr güýçli ritoriki detallar arkaly guwançly wasp edýär. Kapitan Gastellonyň gulluk biografiýasy diňe Beýik Watançylyk urşundan başlanmaýar. Ol çylşyrymly gulluk hem söweş ýoluny geçip, baý tejribe toplaýar. Kynçylyklara, ýowuz pursatlara duş gelip, mäkäm taplanypdyr. Onuň ömrüniň her bir epizody bir poemalyk. Bu dogruda awtor gahrymanynyň umumy waspyny edýän ýerlerinde-de, onuň fin urşuna gatnaşşy hakda gürrüň berilýän ýerlerinde-de ýatlaýar.

Eziz Watanyň ar-namysy bilen dem alýan gahryman özüniň şol duýgusyny onuň başyna iş düşende, praktikada has hem täsirli görkezýär. Şol wagtam kimiň kimdigi belli bolýar. Bu poemada

Gastellonuň Watançylyk urşuna bola gatnaşygy şeýle setirler bilen başlanýar:

*Eý, Watan, dönmerin, seniň ýoluňdan,
Enemiň süýdünü içdim goluňdan,
Mukaddes topragym, ýürek guwanjym,
Ol meniň umydym, göwün begenjim.*
(«Sowet edebiýaty» žurnaly, N»9, 1942 ý)

Gastellonyň aýdýan sözlerine ikerjiňlenmek mümkin däl. Onun watançylyk sözleri bilen görkezen edermenligi biri- birine mäkäm birleşýär. Bu sözleriň täsirliligi hem şonda. Söz bilen işiň şu ýerdäki birligini görseň, onuň uruşdan öňki görelde işlerini, tälim-terbiýesini hem ýatlaýarsyň. Şeýlelikde, onuň keşbi okyjynyň göz önünde uly bir watançylyk obrazy bolup janlanýar.

N.Gastellonyň gahrymançylygyny ýüze çykaran waka ol hakda eser ýazan ähli awtorlaryň esasy daýanjy. Goşgularam, hekaýalaram, poemalaram şol meseläniň daşynda aýlanylýar. R.Alyýewiň eserinde hem waka şoňa syrygýar.

Kapitan Gastellonyň samolýotyna söweş wagty duşman snaryady degýär. Ol hem ýesir düşmejek bolup, iň soňky demde duşmana ýara salmak üçin olaryň tirkeşip barýan maşynynyň üstüne samolýotyny peýläp gaýdýar. Bu uruş ýyllarynyň ähli dokumentlerinde şeýle ýazylýar. Emma R.Alyýew eserinde ol duşmanyň benzin bazasyny zaýalan edip görkezilýär.

*Gördi duşmanlaryň benzin bazasyn,
Kast etdi duşmana soňky jezasyn...*

Elbetde, gep nämäniň üstüne gaçyp, nämäni zaýalaýşy hakda däl. Mesele onuň iň soňky agyr minutlarda-da, ölüm bilen ýaşaýşyň ýüzbe-ýüz duran wagty hem özüni ýitirmän, duşmana zeled ýetirip bilşinde. Onuň ykbaly başda Watanyň önünde eden kasamy bilen utgaşykly. Onuň gaýduwsyzlygy eden kasamyna jogap bolýar. Ol Watanyň, halkyň ykbalyny öz ykbalyndan ýokarda goýýanlygyny hiç wagt unutmaýar. Bu iş ýüzünde hem şeýle boldy. Esasy mesele hem, ine, şunda.

Urşuň ilkinji aýlarynda ýüze çykan gahrymançylyklar köp taraplaýyn ähmiýete eýe boldy. Birinjiden, ol watançylar özleriniň Watan önündäki graždanlyk borçlaryny ödeseler, ikinjiden, olaryň edermenligi urşuň bütin dowamynda terbiýeçilik mekdebi boldy. Onlarça esgerler olaryň işinden tälim alyp, gahrymançylykly hereketlerini gaýtalaýar. Bu bolsa, üçünjiden, sowet ideologiyasynyň belentligi, sowet adamlarynyň sowet gurluşygyna bolan hormatyny görkezdi. Howa laçynlary Talalahiniň, Haritonowyň, Gastellonyň edermenlikleri, ine, şeýle mazmunly boldy. Poemanyň liriki gahrymany bolan türkmen ýigidiniň öz watandaşyna guwanyp:

*Watanyň ýaýradýar seň şöhratyňy,
Eneler ogluna dakýar adyňy.*

diýmegi hem şol esasda.

Poemanyň üstünlikli taraplary bilen birlikde, käbir ýetmezçilikleri-de bar. Munuň şeýle bolmagy eseriň döwrüň talabyna görä gysga wagtda ýazylmagyndan gelip çykýar. Munda käbir setirler juda tagaşyksyz. Kä sözler dabaraly äheň bilen telim gezek gaýtalanýar. Birnäçe ýerlerde kapyýa üns berlip, setirleriň manysyna seredilmändir. Şeýle kemçilikler köp bolmasa hem, halkyň söýgüli gahrymanynyň söweşjeň, realistik obrazynyň bitewiligine kem-käs zeper ýetirýär.

Ata Atajanowyň Zoýa Kosmodemyanskanyň söweş biografiýasyny janlandyran «Wepaly gyzy» liriki poemasy hem şu ýerde ýatlanmaga laýyk gelýär. Şahyr bu poemany 1942-nji ýylda ýazypdyr. Poemada Zoýanyň gahrymançylykly hereketleri gazet materiallaryndaky faktlar esasynda beýan edilýär. Awtor Zoýanyň mertligini, durnuklylygyny esasy mesele edip alýar. Şonuň üsti bilen hem, onuň gyzygyn watançylygyny kesgitleýär. Poemada gahryman gyzyň mertligi duşmanyň wagşyçylykly hereketleriniň garşysyna goýulýar.

Ata Atajanowyň bu eserinde duşman eline düşmezinden öňki işleri hakda, onuň uruşdan öňki durmuşy hakda onçakly material ýok. Şeýle hem bolsa (muny awtoryň özi hem niýet eden bolmasa gerek) onuň duşman elinde düşenden soňky häsiýeti gahrymanyb

alan tälim-terbiýesi hakda okyja ýeterlik düşünje berip bilýär. Eser şeýle motiwde hem ýazylypdyr.

Awtor eserde iki güýji: sowet watançylygy bilen faşizmi biribiriniň garşysyna goýýar. Sowet watançylygyny, Sowet Soýuzynyň ýaş graždanynyň üsti bilen teswirleýär. Zoýanyň her bir aýdan sözünde, tutanýerliliginde sowet adamlarynyň faşizme ýigrenji janlanýar. Zoýanyň nemes ofiserlerine berýän batyrgaý jogaplary, onuň her näçe gynalsa-da syr bermän, mertlerçe dymmagy sowet adamlarynyň faşizm bilen barlyşyksyz hereketlerini, oňa bolan ýigrenji amala alamatlandyrýar. Şol sebäpli, hem faşizmiň güjükleri bolan nemes soldatlary janyýangynlylyk bilen bigünä sowet adamlaryna ejir berýärler. Hiç wagt garşylyga uçramak barada pikir etmedik wagşylaryň jaýlarynyň partladylmagy, üstlerine ok atylmagy, hatda ýönekeý bir gyz tarapyndan at ýataklarynyň otlanmagy olar üçin uly urgy bolup görünýär. Bu zatlary olar ullakan namysa galan ýaly kabul edýärler. Şonuň üçin-de faşistler özlerine bolan şeýle erbet garaýyş üçin Zoýadan ar almak isleýärler:

Gele-gelmän ýaňky guduzlaň biri,

Kükürt çakyp daglaşdyrды ýesiri.

(«Sowet edebiýaty» žurnaly, N»5, 1943)

Ine, şu setirlerem faşistleriň sol ahmyrly häsiýetlerini habar berýär. Näçe gynalsa-da gahryman dymýar. Partizanlar hakda, harby güýç hakda bir söz hem aýdanok. Emma ol sowet halky hakda uly ruhabelentlik bilen jogap berýär. Sowet döwletini, onuň gahryman goşunynyň güýjüniň egsilmezdigini guwanç bilen aýdýar. Bu pikirleri aýdan wagty özüne kuwwat gelýän ýaly duýýar. Şahyr gahrymanynyň häsiýetinde şeýle pikirleri jemlemek bilen, az setirlerde köp zady düşündirýär. Zoýanyň obrazynyň üsti bilen tutuş bir nesliň alan watançylyk terbiýesini açyp görkezýär. Sowet mekdebiniň, Lenin komsomolynyň terbiýeçilikli roluny, olaryň halkyň, Watanyň önündäki borjy ödeýuşlerini nygtaýar. Bu ýerde sowet halkynyň biçak mäkäm agzybirligi, onuň öz polat goşuny bilen birligi hem gyzgyn gatnaşygy aýdyň ýüze çykýar.

Poemanyň dowamynda faşizmiň ýüzi gitdikçe doly açylýar. Duşman Zoýany gynap, ondan syr almak üçin dürli tärlere ýüz urýar. Suw soranda, gyzgyn çyra bilen agzynam daglaýarlar. Tenine tagmalaram basýarlar. Olar hiç kimiň ýadyna düşmejek çärelere baş urýarlar:

*Minnet çekip jellat ganly elinden
Ýöretdi byçgyny gyzyň bilinden.*

Bu setirlerdäki aýylganç detallar hem faşizmiň häsiýetini açyp görkezmäge hyzmat edýär. Bu ýerde adam mertebesi, adam hakdaky düşünje hakda köp zatlary okamak bolýar. A.M.Gorkiý aýtmyşlaýyn, hemişe baş harp bileb ýazylmaly hem ýazylýan Adam faşizmiň önünde hiç zatça-da görünmeýär. Milletçilikli, jynsparazlykly düşünjeler bilen beýnisi çişirilen faşist ýalhorlarynyň wagşyçylykly hereketleri-de şol pikiri tassyklaýar. Öz watanynda, öz ar-namysy üçin göreşýän gyzyň erkiniň syndyryljak bolunmagy hem şol sebäpli. Emma Watan hakdaky düşünje gahrymany duşman önünde müzzermekden halas edýär. Onuň bedeni barha we barha mäkämleşýär. Göwrümi giňeýär. Ýowuz pursat, duşmana garşy minutsaýyn artýan ýigrenç ony barha haýbatlandyrýar. Duşman jellatlary Zoýa beren dürli jebir-horluklaryny az görüp, ony jemagat önünde dara çekmegi niýet edýärler. Şol niýet bilen hem ony meýdança getirýärler. Obanyň bigünä halkyny zorluk bilen bu gabahat işi synlamaga getirýäler. Zoýa bu ýerde hem özüni ýitirmeýär. Ol ölüm bilen ýüzbe-ýüz durka-da öz halkynyň adyndan ýokary watançylygy beýan edýär. Ol özi hakda bir söz hem aýtman, Watanynyň, halkynyň pikirini beýan edýär. Gahrymanynyň halka ýüzlenip, joşgun bilen aýdan:

*Şatlanyň, kuwwatly uruň itleri,
Ýandyryň, öldüriň betniýetleri.*

diýen sözleri we beýleki ş.m. pikirleri okyjynyň önünde göreş gimni bolup ýaňlanýar. Onuň ruhuny göterýär. Gahrymana bolan söýgüsini on esse artdyrýar. Çünki gitlerçi garakçylara bolan ýigrenç okyjyda-da, awtorda-da birmeňzeş, olarda bu ýigrenji

döwrüň gündelik wakalary oýardy. Zoý Kosmodemýanskaýanyň boýny halkaly, dar agajynyň düýbünde duşmana ýüzlenip aýdan:

*Eý, siz häzir meni assaňyz munda
Ertir hökman sizem ölmeli şunda*

diýen ýalkymly pikiri bütin sowet halkynyň pikirine birleşdi. Zoýanyň şol pursatdaky keşbine nazar aýlap, söýmeli hem söýülmeli wagty, süýji arzuwlara hemra bolup, gurmaly, döretmeli wagty dar agajynyň aşagyna eltilýän ýaş ynsan hakda oýlanýarsyň. Iň eziz zadyny – ömrüni Watan üçin gurban edýän uly ýürekli adam hakda oýlanýarsyň. «Aýakýalaňaç öcmejek şöhrata tarap giden gyz» (M.Aliger) hakda pikirlenýäň.

Şol döwürdäki faşizme bolan garaýyş, onuň tutuşlaýyn ýok boljakdygy baradaky düşünje halklaryň internasional birligini döretdi. Şu motiw A.Atajanowyň liriki poemasynda hem Zoýanyň merdemsiz sözleriniň, synmaz erk-ygtyýarynyň üsti bilen aňladylýar. Poemada Zoýanyň iň soňky pursatda aýdan hyjuwly sözleri, faşizme bolan näletli garaýyşy kapitan Gastellonyň ömrüniň soňky minutlaryndaky hereketi bilen mazmun taýdan örän kybapdaş. Olaryň ikisiniň hem ömürleri faşizmiň pidasy bolýar. Olaryň şol pursatdaky aýgytly hereketleri progressiw adamzadyň faşizme bolan protesti bolup görünýär. Ol hereketler köre-körlük bilen, badyhowalyk bilen edilen hereketler däl-de, ýokary düşünjelilik, watansöýüjilik bilen edilen hereketlerdir. Şeýle mazmundaky işleri üçin hen Zoýanyň-da, Gastellonyň-da obrazy uly internationallar hökmünde bütin dünýäniň progressiw adamlarynyň çuňňur söýgüsini gazandy. Ajaýyp türk şahyry Nazym Hikmetiň «Zoýa» poemasyndaky gahryman gyza bolan mähirli garaýyş hem ýokarda aýdylanlara kepil geçýär.

Belli bolşy ýaly, Zoda Kosmodemýanskaýanyň gahrymançylygyna bagyşlanan eserleriň köpüsünde gazet materiallaryna esaslanmak bar. Aýdylýan detallaryň köpüsi hakykatda bolan faktlar. Munuň A.Atajanowyň «Wepaly gyz» eserinde hem şeýle ýagdaýdadygyny öňde aýdypdyk. Şeýle bolansoň, eserde käbir kemçiliklerem, belli bir derejede awtoryň şol wagtlardaky tejribesiniň

azlygy, wagtyň gyssaglylygy hem sebäp bolupdyr. Onuň rus halkynyň gahryman gyzyna bolan hormaty barha artypdyr. Şol esasda hem baý tejribe bilen, täze materiallar bilen Zoýa Kosmodemyanskaýa hakda mynasyp eser döretmäge girişýär. Şeýlelikde «Zoýa» poemasy (1964) dünýä inýär.

Türkmen halkynyň rus halkyna bolan doganlyk söýgüsi, onuň gahrymançylykly işlerini wasp etmek ýaly ýollar Beýik Watançylyk urşy döwrüniň бүтін edebiýatynyň içinden geçdi. Aýratynam, bu ýagdaý umumy planda ýazylan ownukly-irili poemalara mahsusdyr. Ol eserlerde, köplenjem, partizanlaryň edermenlikleri, razwedkaçylaryň gaýduwsyzlyklary, esgerleriň söweş meýdanyndaky durnukly, dözümlü söweş işleri teswirlenýär. Rus halkynyň gahrymançylykly söweşleri Watançylyk urşunyň ilkinji günlerinden başlap, бүтін ýurdumyzda aýan boldy. Onuň merdana ogul-gyzlarynyň – maresýewlere, gastellolara, zoýalara, matrosowlara, panfilowçylara, koşewoýlara... mahsus bolan gyzgyn watançylyklary, durnukly hem çydamly häsiýetleri ähli sowet halky üçin söweş hem watançylyk nusgasy boldy. Şol jähetden hem rus halkynyň gahrymançylykly obrazy A.Atajanowyň «Zoýa» poemasynyň girişinde:

*Eziz Leninmizi döreden halkyň
Beýik taryhy bar, belent şöhraty.
Ajap ogullaryň, gyzlaryň onuň
Ýaşayar, hic haçan öçmejek ody.*

diýip ýazyşy ýaly, hemişelik ýaşayşa hukukly bolup, türkmen edebiýatyna, türkmen okyjysynyň kalbyna ornaşdy. Türkmen edebiýatynda şeýle mazmunly eserleriň döremegi tötänleýin bolman, eýsem-de rus-türkmen dostlugynyň bozulmazdygyny, mukaddesdigini kepillendirdi. Bu poemalar döwrüň sesine ýönekeý bir ses goşmak esasynda döremän, türkmen halkynyň rus adamlaryna bolan gyzgyn hem minnetdarlyk söýgüsi bilen döredi. Rus adamynyň sabyrly, hoşniýetli häsiýeti, watanperwerligi türkmen halkyna öňden mälimdi. Şol sebäpli hem uruş ýyllarynda material agtaryp, uzaklara gitmek gerek däldi. Aslynda, ol

döwürde gahrymany gözläp tapmaly bolmady. Şol döwrüň adamlarynyň her biri hakda ýazylmalydy. Ol gahrymanlaryň uly watançylyk duýgulary, söweşdäki roly görkezilmelidi. Şol günleriň gazet materiallary-da, sowinformbýuronyň maglumatlary-da öňki belentligiň, hormatyň, söýginiň üstüne ýeterlik materialdy. Hut şol esasda-da rus adamynyň türkmen okyjysyna ýakyn bolan obrazyny döretmek mümkindi. Ol şeýle hem boldy. «Watançy garry», «Dýadýa Iwan», «Kasam», «Gaýduwsyz batyrlar», «Joralar» ýaly poemalaryň döreýşine başgaça garamak mümkin hem däl. Zoýanyň, kapitan Gastellonyň, Meresýewiň gahrymançylyklary sowet edebiýatynda onlarça eserleriň döremegine sebäp boldy, itergi berdi. Şeýle gahrymançylyklaryň fondunda türkmen şahyrlary hem rus halky hakynda guwanç bilen batyrgaý sözläp başladylar. Şol sözler hem watançy garry Paweliň, leýtenant Kostenkonyň hem gyzyl esgetleriň (N.Pomma «Watançy garry») çuňňur watançylyk sypatlaryny türkmen okyjysyna äşgär etdi. Garry Paweliň watançylygy onlarça türkmen okyjysynda ýokary watançylyk duýgusyny oýardy.

Hüşgärlik, mährem watançylyk her bir sowet adamynyň hemişelik borjy hem baş duýgusy bolup durýar. Bu häsiýet Beýik Watançylyk urşy ýyllarynda telim esse artdy, ýitileşdi. Bu meseläniň şol dartgynly ýyllarda rus adamynyň obrazy arkaly türkmen edebiýatyna girizilmegi-de tötänden bolman, eýsem Günbatardan gelen uly tupanyň önünde önbaşçy bolup döş geren gaýduwsyz halkyň hormatynady. Poemada teswir edilýän waka gaýly günlerde taýsyz pidalara uçran watançy pawelleriň başdan geçirenleriniň ujypsyz bir bölejigi. Çünki olar agyr hupbatlardan soň, öz elleri bilen guran sosialistik döwletleriniň her daban ýerini iň soňky demlerine çenli goramaga taýyn adamlardy. Muny Pomma eseriň başynda Paweliň içgepletmeleri arkaly dogry berýär. Pawel gojalar çagalarynda ýeten bagty üçin, eşretli durmuşy üçin parasatly partiýa, Sowet döwletine ýürekden minnetdar. Şu durmuş, şu toprak üçin hem gurban bolmaga hemişe taýyn. Parasatly gojanyň şeýle pikirini eşideniňde bada-bat A.Gowşudowyň «Watan ogly» powestiniň gahrymany Hal mergeni ýatlaýarsyň. Olaryň ikisiniň hem watançylyk sypatlary juda ýakyn. Pawel hem Hal mergen ýaly

şu mukaddes topragy keseki ädiginiň basgylanmagyna razy däl. Ine, şu häsiýet hem sowet watançylygynyň düýp özeni. Bu ýagdaýyň ýaşy gaýdyşan gojalaryň obrazy arkaly ündelmegi hem Sowet döwlet gurluşynyň artykmaçlyklaryny nygtamak üçin degerli serişde bolup durýar.

Watançy garrynyň watançylyk sypatlary eserde örän inçelik bilen görkezilýär. Ol awa çykan mahallarynda diňe bir öz awyny peýläp gezmeýär. Ol «Kast bilen zaýalar bossany, mülki» diýip, öňünden çykan wagşy haýwanlary-da, doňuzdyr tilkini-de okdan geçirýär. Şu ýagdaýda hem onuň bütin awçylyk obrazy simwoliki häsiýete geçýär. Ol gönüden-göni Watan sakçysy bolup çykyş edýär. Ol hemişe duşmanyň kastynda. Watanyň üstüne uly howpuň abanmagy hem onuň heniz-henizler dünýäde ýabany doňuzlaryň, mekir tilkileriň ýaşaýandygy baradaky pikirini tassyklaýar. Ol gojalar çagynda hem Watanyň çagyryşyna taýyndygyny ýürekden syzdyrýar:

*Bararyn söweşe merdana durup,
Watanmyň ugrunda döşümi gerip,
Gaýtman iň soňky demime çenli
Bu meniň maksadym, bolmaryn müýnli.*

Onuň maksadynyň halys ýürekdendigiji bolsa tokaýdaky waka doly tassyklaýar. Garry Pawel tokaýda gyzył esgeriň eşigini geýnen iki sany duşman içalysy bilen söweş gurup, olary atyp öldürýär. Soňra onuň aw iti Alfanyň kömegi hem-de serhetçileriň tagallasy bilen duşman samolýotyndan düşürilen desantlar hem ýok edilýär. Şol söweşde watançy garrynyň öz hem ýaralanýar. Bolsa-da garry Pawel gaşyny çytmaýar. Gaýtam ol elinden ölen duşman meýitlerini görüp, has dogumlanýar, hyrçyny dişleýär. Şeýlelikde, az wagtyň içinde watançy garrynyň kömegi bilen duşmanyň güýjüne uly zyýan ýetirilýär. Watanyň gizlin syrlary goralyp saklanýar. Bu ýerde awtor garry Paweliň obrazy arkaly araçäkçi esgerleriň graždan ilaty bilen ýakyndan, ysnyşykly ýagdaýda gatnaşýandyklaryny hem ýüze çykarmagy niýet edinipdir. Leýtenant Kostenkonyň hem onuň ýanyndaky esgerleriň düşbülige, hüşgärlikleri, rus adamsyna

mahsus bolan sada hem hoşgylawlylyklary poemanyň ideýasyny hasam çuňlaşdyrýar. Olaryň söweşjeň häsiýetleri watançy Paweliň obrazyny ýekesiretmeýär. N.Pommanyň bu poemasynyň köp wagtlap okuw kitaplaryndan düşmän gelmegine-de onuň çuňňur watançylyk ideýasy hem wakanyň şahyrana beýan edilmegi sebäp bolan bolsa gerek.

Rus adamlarynyň gahrymançylykly obrazyny döretmek şol döwrüň türkmen edebiýatynda özboluşly problema öwrülendihi dýadýa Iwanyň, Mihailiň, Antonyň, 70 ýaşly gojanyň («Dýadýa Iwan» Ş.Kekilow), Iwanyň, Melnigiň («Kasam» N.Pomma), enäniň («Jigit» H.Şükürow), Annanyň, Weranyň, Mariýanyň («Joralar» B.Seýtäkow), Žitkowyň, Ýepifanowyň («Gaýduwsyz batyrlar» A.Nyýazow), dýadýa Sobkonyň, enäniň («Rus enesi» A.Atajanow) we beýleki gahrymanlaryň täsirli obrazlary-da habar berýär. Edebiýatda şeýle obrazlaryň döredilmeginiň maksady rus adamlarynyň söweşjeň sypatlaryny türkmen okyjysynyň kalbynda mäkäm ornaşdyrmakdan ybaratdy. Şeýle hormata bolsa gaýduwsyz rus adamlary sözüň doly manysynda mynasypdy. Munuň şeýledigini watançy Paweliň duýgy-düşünjesini her demde ýatladyp duran dýadýa Iwanyň, kolhoz başlygy Mihailiň ýa-da dýadýa Sobkanyň obrazlary arkalam aňmak bolýar.

Ş.Kekilowyň adybir poemasynyň gahrymany bolan dýadýa Iwan – Iwan Wasilýewiç Timaşewskiý Beýik Oktýabr rewolýusiýasy döwründe-de rewolýusion işe ýadawsyz gatnaşýar. Täze sosialistik döwletiň duşmanlaryna garşy barlyşyksyz göreş alyp baran adam. Ol özi ýaly garyp-gasarlary daşyna ýygnap, öz obasynda «Новый путь» («Täze ýol») kolhozyny gurýar. Köp wagtlap, oňa ýolbaşçylyk edýär. Ol soň hem uly iliň geňeşçusi, maslahatçysy bolýar. Hatda kolhoz ýolbaşçylaryna-da etmeli işleri hakda hemişe dýadýa Iwan bilen maslahatlaşyp durýarlar:

*Göreş ýaşuly sy, il ýaşuly sy –
Şeýle adamdyr gahrymanymyz biziň.*

Bu hem hem ol şeýle bolýar.

Oba adamlary faşistleriň öz obalaryna ýakynlaşyp gelýändiklerini eşidip, aljyrajak bolýarlar. Kolhozyň ýaş

başlygy Mihail hem birbada näme etmelidigini bilmeýär. Şu pursatda hem olar dýadýa Iwana ýüz tutýarlar. Dýadýa Iwan Mihaile-de, beýleki adamlara-da dogry maslahat berýär:

*Mert duralyň garşysyna ganymyň
Erkekler, aýallar, garrylar, ýaşlar.
Mertlik, agzybirlik baryny ýeňer,
Gorkmaň siz, aljyramaň, gardaşlar.*

Dýadýa Iwanyň gaýduwsyzlyk bilen aýdýan sözleri poemanyň dowamynda onuň söweşjeň hereketleri bilen utgaşyp gidýär. Onuň ähli goş-golamlary, oglan-uşaklary, gelin-gyzlary obadan çykarmak hakdaky pikirini hemmeler makullaýar. Onuň ähli aýdan teklipleri köpçüligiňem, kolhoz ýolbaşçylarynyňam göwnünden turýar. Şu ýerde hem onuň parasatly, köpügören watançy adamdygy öz-özünden ykrar bolýar.

Awtor poemada rus adamyna mahsus bolan tutanýerlilik, hüşgärlilik, şeýle hem duşman bilen, dönükler bilen barlyşyksyzlygy dýadýa Iwanyň obrazyna jemlemegi başarypdyr. Bu hem ýygnaçda dýadýa Iwanyň garşysyna çykan dönük Pýatkowyň üstüniň açylyşy bilen ýüze çykarylýar. Pýatkov obadan göçmäliň diýip, näçe bozgaklyk edip gürlése-de, dýadýa Iwan şol wagt oňa hiç zat diýmän, sowukganlylyk bilen sözünü dowam edýär. Soňra welin oba aktiwistlerine ony barlamagy maslahat berýär. Olar hem onuň dönükdigini bilip, ondan dynýarlar. Dýadýa Iwanyň göreşjeň sypatlary şondan soň, iş ýüzünde hasam ynandyryjy açylyp görkezilýär. Dýadýa Iwanyň maslahaty bilen obanyň ähli işe ýaran ilaty, göze iler ýaly emlägi obadan çykarylýar. Dýadýa Iwan bolsa garrylar bilen galýar. Mihaile hat ýazyp berip, ony Gyzyň Goşunyň komandirinden hem başarnykly işi üçin minnetdarlyk bilen söweş tabşyryklaryny alýar. Şeýle hem olar goşundan ok-ýarag alýarlar. Şeýlelikde, bir tarapdan, Gyzyň Goşunyň hüjüm edip gelmegi, ikinji tarapdan, dýadýa Iwanyň ýolbaşçylygyndaky partiýa otrýadynyň aýgytly zarbasy arkaly faşistler şol obada uly horluga, ýitgilere uçraýarlar. Ine, dýadýa Iwanyň gysgajyk söweş biografiýasy. Emma şu gysga biografiýanyň içi watançylygyň

ajaýyp nusgasy hem taýsyz mertlik bilen eýlenen. Şol mertlik, çydamlylyk diňe bir dýadýa Iwana mahsus bolman, eýsem şol poema gatnaşýan her bir ýönekeý daýhana-da mahsus. Kolhoz başlygy Mihail-de, asylly guramaçy Anton-da, sap ýürekli ugurtapyjy Arkadiý bilen Andreý-de – bularyň hemmesi şeýle tipdäki adamlar. Awtor bularyň işjeň obrazy arkaly agyr günlerde uly durnuklylyk görkezen münlerçe rus adamlarynyň real keşbini okyjysynyň önünde açyp goýýar.

Ýokarky eserlerde görşümüz ýaly, rus-türkmen dostlugynyň beýanyňy biz A.Nyýazowyň «Partizanlar» («Maksat») poemasyndaky Mişanyň, «Pahanyň» obrazlary arkalam, H.Şükürowyň «Jigidindäki» enäniň, A.Atajanowyň «Rus enesindäki» enäniň gaýduwsyzlyklary arkalam, B.Seýtäkowyň «Joralaryndaky» Annanyň söweşjeň hereketleri arkalam okaýarys. Beýan edilişinde, obrazlaryň açylyşynda kemçilikler bolsa-da bu poemalar hem döwrüň söweşjeň sesine öz seslerini goşupdyrlar. Bu poemalaryň gahrymanlaram hiç zatdan çekinmän, ýeke-täk umyt – sowet halkynyň beýik ýeňşine bolan belent umyt bilen söweşipdirler. Öz ýoldaşlaryna göreş tälimini, söweş programmasyny berýän «Pahan» bilen Mişa-da şeýke umyt bilen söweşýär. Olaryň hem duşmana bolan ýigrenji, Watana bolan söýgüsi edil dýadýa Iwanyňky ýaly, şol poemadaky gahryman gojanyňky ýaly.

Poemanyň esasynda ýatan waka – partizan otrýadynyň duşman goşunlaryna wehim salşy. Olar aýry-aýry toparlara bölünip, duşmanyň güýjüni, söweş ugruny öwrenip, olara berk zarba urýarlar. Şeýle işleriň durmuşa geçirilişem Pawel, Andreý ýaly gaýduwsyz watançylaryň hereketleri arkaly berilýär. Emma eserde şeýle zatlar gürrüň berilse-de, işiň ýerine ýetirilişini göreňde welin, onuň diňe awtoryň arzuw-islegi ýaly bolup galýanyňy aňýarsyň. Çünki ol eseriň gahrymanlary awtoryň salgy beren ýodasy bilen ýöräp, onuň aýdan sözlerini hem bolşy ýaly gaýtalaýarlar. «Dýadýa Iwanda-da», «Partizanlarda-da» gürrüň partizançylyk urşy hakda, ýöne olaryň edebi gymmaty ýer bilen gök ýaly.

Ýokardaky eneleriň gatnaşýan eserleri hem partizançylyk urşy hakda. Bularda hem eserleriň köpüsünde bolan wakalar, meseleler bar: sowet adamlarynyň çydamlylygy, durnuklylygy,

olaryň duşmanyň önünde mertlik bilen durup, hiç hili syr bermeýişleri yzygider wagyz edilýär. Şu mesele «Rus enesinde-de», «Jigitde-de» tolgundyryjy sahnanyň üsti bilen görkezilýär. H.Şükürowyň «Jigit» poemasyndaky ene faşistleriň basyp alan obasynda dört çagasy bilen agyr horluk çekýär. Nähili gynalsa-da, duşman önünde müzzermeýär. Ol näçe horlansa-da, çydam edýär. Aç çagalaryny güýmemek üçin ýetişmedik kartoşkany köwleýär. Muny gören faşist soldaty enä azar berýär. Garşylyk görkezeni üçin hem ony atyp öldürýär. Partizan maşgalalary näçe jebir çekseler hem, syr bermän, müzzermän ölümni önünde durýarlar. Bu ýagdaý «Rus enesinde» has hem eýmenç. Wagşylar kommunistik partizanyň aýalyny tutup, öz äri üçin, partizanlar üçi gynaýarlar. Şol partizan otrýadlarynyň ýolbaşçysy «dýadýa Sobka» üçin horlaýarlar. Emma ol hiç hili syr bermeýär. Eger dogry maglumat bermese, edil ýanynda çagalaryny atjakdyklaryny aýdýarlar. Çagalarynyň gözünüň önünde enäni gynaýarlar. Onuň önünde şeýle şert goýýarlar:

*Unut sen, partizan, hyýalyň unut,
Her çagaňa berýän ýekeje minut.*

Ýa aýdarsyň ýa-da bu iki ynsan,
Bolar, akmak, höçjetligiňe gurban.

Saýla, rus enesi, mazaly oýlan,
Perzendiň süýjümi ýa-da partizan?

Ene üçin perzendiň gymmatynyň nähilidigini düşündirsesi iş ýok. Eserde şeýle mesele bolmalysy ýaly, çözülýär. Ýüzlerça adamynyň ynamy, kommunist adamsynyň hatyrasy, Watan meselesi çagalaryna döz gelmegine sebäp bolýar. Ol uly ynsançylyk ýüregi bilen watançylyk kasamyny gaýtalaýar:

*Tamam seniňkidir, Watanyň, ýürek,
Bogun-bogun kesilsem-de gamyş dek.
Etmerin syryňy duşmana aýan,
Bagyşlaň, körpelem, meni bagyşlaň.*

Ene şu sözünde hem galýar. Onuň ogly Witalini atýarlar. Şol pursatda partizanlar gelip, ony halas edýärler. Faşist soldatlaryny okdan geçirýärler. Ine, şu wakanyň üsti bilen hem awtor sowet aýal-gyzlarynyň gaýduwsyz watançylyklaryny, şol jümleden hem jepakeş, merdana rus aýallarynyň, eneleriniň hemmä görelde bolan gahrymançylykly sypatlaryny wasp edýär. Aslyýetinde, bu tarypnama durmuşyň özünde bolan ýüzlerçe we münlerçe edermenlikleriň ujypsyz bir bölegidir.

Türkmen edebiýatynda beýan edilen şu we şuňa meňzeş beýleki wakalar türkmen adamlarynyň rus enelerine bolan gyzgyn söýgüli garaýyşlarynyň kiçijik bir bölegidir. Rus-türkmen dostlugynyň çynlakaý beýanydyr. Bir söz bilen aýdanyňda, şeýle janly detallara şol döwrüň poemalarynda köp duş gelmek bolýar. Biz şu ýerde olaryň her birine aýry-aýrylykda seretmekçi däl. Onuň özi hökman hem däl. Sebäbi döwrüň köp sanly birmeňzeş wakalary esasynda dörändikleri üçinmi, olaryň köpüsindäki aýdylýan zatlar birmeňzeşräk. Ýöne şol poemalaryň hemmesindäki wakalaryň sowet halkynyň beýik ýeňşiniň hatyrasyna aýdylan ýagşy niýetlerdigini, ol eserleriň SSSR halklarynyň ýowuz günlerdäki bir göwrä öwürülen beýik dostlugynyň, mährem doganlugynyň ýadygärligini bellemelidiris.

Ýokardaky poemalarda partizançylyk urşy hakda gürrüň gitse, beýleki käbir poemalarda («Kasam» N.Pomma, «Gaýduwsyz batyrlar» A.Nyýazow) rus adamlarynyň söweş meýdanyndaky gahrymançylyklary dogrusynda gürrüň gidýär. «Gaýduwsyz batyrlaryň-a» esasynda gönüden-göni gazet materialy ýatyr. Poema ilkinji gezek «Sowet Türkmenistany» gazetiniň 1941-nji ýylyň 10-njy awgustyndaky sanynda çap edilipdir. Şol ýerde hem poemanyň «Правда» gazetinde çap edilen habar esasynda ýazylandygy aýdylýar. Onuň gahrymanlary Žitkow hem Ýepifanow hakyky söweş esgerleri. Olar ýörite buýruk bilen duşman goşunynyň duran tarapyna razwedka gidýärler. Ýepifanow bärde galýar. Žitkow has aňry gidip, «dil» tutýar. Ýolda «dili» göterip gelýärkä, minalar ýarylyp, ol ýaralanýar. Ysgyndan düşse-de, umytdan düşmeýär. «Awuny» Ýepifanowa getirip gowşurýar. Özi süýşenekläp ugraýar. Ahyry-da essini aýylyp, bir çöpüň düýbünde süýnýär. Olaryň geçen söweş ýoly şu ýere çenli.

Soñra olaryň gahrymançylyklary, Watan hakdaky oý-pikirleri liriki gahrymanyň watançylyk düşünjesi bilen, gahrymanlara bolan simpatiýa bilen utgaşyp gidýär. Liriki gahrymanyň pikiri Žitkowsky bilen utgaşýar:

*Umyt ondan hiç elini üzmeyärdi,
Aňy barka «Biz ýeňeris!» diýýärdi.
Aňy gaçanda-da ýüregi diýýär:
– Biz ýeňeris! Biz ýeňeris! – gaýtalaýar.*

Şahyryň gahrymanynyň diki bilen aýdýan «Biz ýeňeris!» jümlesi bütün sowet halkynyň ýeňşe bolan ynamy. Bu ýerde onuň söweşjeň esgeriň dilinden berilmegi hasam täsirli hem göwne makul. Çünki sowet adamlary şeýle çynlakaý ynamlar bilen söweşlere girip, ýeňişler gazandylar. Žitkow gospitalda ýatyrka-da şol bir düşünje, ynam, umyt bilen dem alýar.

*Gaýtadan göreşe garaşýar Žitkow,
«Tiz goýberiş» diýip, soraşýar Žitkow.*

Bu bolsa şol döwürde sowet esgerlerine has bolan hakyky söweşjeňlikdi. Bu häsiýet şahyrlaryň toslap tapan zady bolman, hakykatyň hut özüdi. N.Pomma hem «Kasam» poemasynda şu hakykary mazmun edinipdir.

N.Pommanyň poemasynyň gahrymanlary – Iwan bilen Melnik söweşde ýaralanyp, gospitala düşýärler. Gospitalda ýatyrkalar hem ähli oý-pikirleri söweş meýdanynda. Bütün hyýallary çaltrak gutulyp, söweşe gitmek. Şu maksat bilen Iwan wraçyň ýanyna baryp şeýle diýýär.

*– Hawa, ýoldaş doktor, diňle sözümi,
Sözümiň yzyndan goýber özümi.
Indi men gutuldym, hiç bir kemim ýok,
Söweşe gitmekden başga gamym ýok.*

Ol şu mazmunda harby komissara-da hat ýazýar. Soñra gelip bu ýagdaýlary Melnige habat berýär. Melnik hem:

– Ynan, gutuldym giderin söweşe

*Ýeňişlermiz sowgat garra hem ýaşa.
Ölinçäm goraryn Sowetler ilin,
Diýp, örän berk gysdy Iwanyň elin.*

Mysallardan görnüşi ýaly, eserleriň gahrymanlary, diňe bir pikir bilen – duşmandan ymykly ar almak, Watanyň özbaşdaklygyny goramak pikirleri bilen ýaşaýarlar. Olara kuwwat berýän hem şol päkize düşüňjeleri. Bu sada watançylyk şol döwürde her bir sowet esgeriniň, öňi bilen hem, edermen rus adamlarynyň aňyna mäkäm ornapdy. Watançylygyň bu formasy münlerçe sowet esgerleti tarapyndan yzygider gaýtalandy.

Biziň seredip geçen poemalarymyzyň şu toparynda gönüden-göni rus halkynyň, onuň merdana ogul-gyzlarynyň taýsyz gahrymançylyklary beýan edilýär. Beýan edilişiň şu formasynyň üsti bilen hem rus-türkmen dostlugynyň bozulmaz birlige eýe bolandygy, onuň beýleki döwürdäkilere garanynda şol ýowuz günlerde hasam mähirli ýagdaýa geçendigi ýüze çykýar. Kapitan Gastellony, gahryman Zoýanyň şahsy gahrymançylyklary bilen bir hatarda, watançy garry Paweliň, leýtenant Kostenkonyň, dýadýa Iwandyr gojanyň, Mihaildir Antonyň, merdana rus eneleriniň, Annanyň hem onuň joralarynyň, Žitkowyň, Iwandyr Melnigiň we beýlekileriň edebi obrazlary arkaly türkmen okyjylary merdana rus adamlarynyň keşbine ýene-de has ýakyndan nazar aýladylar. Olary ýyly mähir bilen söýdüler. Şol eserler arkaly rus halkynyň sözüň doly manysyndaky monumental obrazy döredi. Bu şol poemalaryň özünde hem aýry-aýry jemleýji bentleriň, setirleriň özünde hem aýry-aýry jemleýji bentleriň, setirleriň üsti bilen nygtalýar. «Dýadýa Iwan» poemasynda:

*Ýolbars ýürek, parasatly gahryman
Watan gorar seniň arslan ärleriň.
Penjesinden asla synmaz bir duşman,
Dýada Iwan ýaly algyr şirleriň.*

diýilse, «Gaýduwyz batyrlar» poemasy:

*Ganym gaýtdy işiň Žitkowmyz kändir
Žitkowlar döredýän halk gahrymandyr. –*

diýen setirler bilen jemlenýär.

Şeýle pikirler diňe bir mysal alnan poemalarda bolman, şol döwürde rus halkynyň gahrymançylykly işlerine bagyşlanan poemalaryň ählisinde diýen ýaly bar. Aslyýetinde bolsa, şol poemalaryň rus temasyna bagyşlanyp, gahrymanlarynyň söweşjeň rus adamlary edilip alynmagynyň özi-de şol pikiri tassyklaýar. Şol poemalarda rus adamlarynyň gahrymançylykly hereketleriniň wagyz edilmegi-de beýik halkyň sahatly kömegi arkaly döwletli durmuşa ýeten türkmen halkynyň uly doganyna bolan minnetdarlygydy. Özi dogrusynda şeýle mähirli sözleriň aýdylmagyny rus halky adamkärçilikli işleri, internasional häsiýeti bilen gazandy. Şol agyr ýyllarda, hatarly ýollarda ähli doganlyk halklara ýolbaşçy bolup, duşmanyň üstüne hüjüm etmegi onuň adyny taryh sahypalaryna şol ululygy bilen ýazdy. Bu dogrusynda SSKP-niň XXIV gurultaýynyň belent tribunasyndan SSKP MK-niň gurultaýa hasabatynda şeýle diýlipdi:

«Beýik rus halkynyň rewolýusion gujur-gaýraty, janaýamazaklygy, zähmetsöýerligi, çuňňur internasionalizmi biziň sosialistik Watanymyzyň ähli halklarynyň oňa päk ýürekden hormat goýmagyny esasly gazandy».

(SSKP-niň XXIV gurultaýynyň materiallary. Aşgabat-1971, 103 sah.)

Beýik rus halkynyň söweşjeň roluna berilýän bu uly baha ýöne ýerden bolman, Kommunistik partiýanyň gyşarnyksyz ýolbaşçylygy astynda onuň biziň ýurdumyzda deňligiň, bozulmaz doganlyk-dostlugyň, kollektiwizmiň hem beýik ýeňişleriň guramaçysy, önbaşçysy bolup gelyänligi üçindi. Şol sebäpli hem, rus temasy, rus halkynyň ajaýyp adamlarynyň obrazy hemişe bolşy ýaly, beýleki doganlyk halklar bilen bir hatarda biziň günlerimiziň türkmen edebiýatynda hem özüniň mynasyp ornuny eýeläp gelyär. Bu bolsa türkmen-rus doganlygynyň-dostlugynyň mizemez birlige eýe bolandygyna doly kepil geçýär.

1972 ý.

Begmyrat USSAÝEW.

söweşjenpoeziya Edebiýaty öwreniş